Ο άγιος Ιωάννης της Κρονστάνδης

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 10 Αυγούστου, 2007

Ο προορατικός & ιαματικός ιερέας της εκκλησιαστικής ζωής και της κοινωνικής αλληλεγγύης

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

(Σούρα Ρωσίας 18/10/1829 - Κρονστάνδη Ρωσίας 20/12/1908)

Μνήμη 20 Δεκεμβρίου

Απολυτίκιο (ήχος πλ.α'):

«Φερωνύμως δοχείον της θείας χάριτος,

από νεότητας ώφθης τη καθαρά σου ζωή,

Ιωάννη θαυμαστέ,

Κρονστάνδης καύχημα.

Συ γαρ αγάπης θησαυρός

και θαυμάτων αυτουργός,

εδείχθης Πνεύματι Θείω.

Ευαγγελίου τον Λόγον,

ως φως εκλάμπων πάσιν Άγιε».

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Α΄ . Γέννηση - ανατροφή

Ο π. **Ιωάννης (Ιβάν) Ίλιτς Σέργιεφ** γεννήθηκε την 18/10/1829, μέρα γιορτής του μεγάλου Σλαύου Οσίου Ιωάννη της Ρίλας (Βουλγαρίας), του οποίου πήρε το όνομα. Το χωριό του λέγεται Σούρα στο νομό Αρχάγγελσκ στη βορεινή Λευκή θάλασσα της Ρωσίας.

Ο πατέρας του **Ηλίας (Ίλιτς) Μιχαήλοβιτς Σέργιεφ** ήταν ολιγογράμματος ιεροψάλτης της ενοριακής εκκλησίας του Χωριού. Η μητέρα του **Θεοδώρα Βλάσιεβνα** ήταν λίγο μορφωμένη. Ο παππούς του ήταν ιερέας από γένος ιερατικό.

Η θεία λατρεία και η αυστηρή νηστεία ήταν οι βάσεις της παιδικής του κατήχησης, παρότι γεννήθηκε καχεκτικός και βαφτίστηκε τη νύχτα της γέννησης του.

Β΄ . Σπουδές

Όταν έγινε 6 ετών άρχισε η μητέρα του να του παραδίδει μαθήματα. Σε ηλικία 10 ετών στάλθηκε στην ενοριακή σχολή του Αρχάγγελσκ. Τέλειωσε 22 ετών, σαν

πρώτος μαθητής, το θεολογικό Σεμινάριο και με κρατική υποτροφία στάλθηκε στη θεολογική Ακαδημία της Πετρούπολης. Τότε πεθαίνει ο πατέρας του σε ηλικία 48 ετών.

Με όπλο τον καλλιγραφικό γραπτό του χαρακτήρα, γίνεται γραμματέας της Ακαδημίας και με πενιχρό μισθό 9 ρούβλια το μήνα ζει αυτός και η μητέρα του. Ενώ είχε την επιθυμία να γίνει ιεραπόστολος στη μακρινή Κίνα, στο τέταρτο έτος των σπουδών περνάει βαθειά κατάθλιψη, που όμως την ξεπερνάει σιγά-σιγά. Μελέτησε τα γραπτά πολλών Πατέρων της Εκκλησίας, στάθηκε όμως ιδιαίτερα στον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο και τον Φιλάρετο Μόσχας. Στην Ακαδημία επιπλέον διδάχθηκε όλες τις τότε γνωστές επιστήμες.

Είναι όμως αναγκαίο να σημειώσουμε ότι π. Ιωάννης είναι καρπός της Εκκλησιαστικής Αναγέννησης που σημειώθηκε στα τέλη του 18^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνα, παρότι αυτή δεν σημάδεψε καίρια και πλήρως την Ρωσική θεσμική Εκκλησία. Να θυμίσουμε ότι η αρχή έγινε με τον στάρετς Παΐσιο Βελιτσκόφσκυ (1722-1794) που αναγνωρίστηκε ως άγιος το 1988 από τη Ρωσική Εκκλησία.

Πνευματικοί απόγονοι και καρποί ήσαν πολλοί ακόμα. Ανάμεσά τους ο όσιος Σεραφείμ του Σάρωφ (1759 -1833, μνήμη 2 Ιανουαρίου, αναγνώριση το 1903), η οσία Ξένη Γκριγκόριεβνα, η διά Χριστό σαλή, (1732 – 1806/1814, αναγν. το 1988), ο όσιος Αμβρόσιος της Όπτινα (1812-1891, αναγν. το 1988) ο μητροπολίτης Μόσχας Πλάτων, μητροπολίτης Πετρουπόλεως Γαβριήλ, ο επίσκοπος Ιγνάτιος Μπραντσανίνωφ (1807-1867, αναγν. το 1988), ο όσιος Θεοφάνης ο έγκλειστος (1815-1894, αναγν. το 1988, ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, ο γέροντας Σωφρόνιος του Έσσεξ, κλπ.

Γ΄. Ιερατική πορεία

Στο τέλος των σπουδών του εγκαταλείπει οριστικά τη σκέψη της εξωτερικής ιεραποστολής, διότι ένοιωσε την ανάγκη του ορθόδοξου φωτισμού του δικού του λαού. Έτσι του προτείνεται η θέση ιερέα στον καθεδρικό ναό του Αγίου Ανδρέα του Πρωτόκλητου στην Κρονστάνδη η οποία, στο νησί Κότλινε του Φιννικού κόλπου, ήταν τόπος εξορίας κάθε «παραστρατημένου» μικροαστού. Ο γέροντας ιερέας Κωνσταντίνος Νετβίτσκυ του ζήτησε επιπλέον, και αυτός δέχτηκε, να νυμφευτεί και την κόρη του Ελισσάβετ Κωνσταντίνοβνα.

Στις 11/11/1855 (26 ετών) έγινε διάκονος και την επόμενη πρεσβύτερος, από τον επίσκοπο Χριστόφορο Βιννίτσκυ, στο ναό των Αγίων Πέτρου και Παύλου. Ο ιερέας πια Ιωάννης, για να βρίσκεται σε ιερατική εγρήγορση, βάζει αυστηρούς κανόνες στον εαυτό του. Τους τηρεί όλους μέχρι τέλους της ζωής του, εκτός από αυτόν που τον ήθελε να ησυχάζει πολύ στο σπίτι, γιατί οι ανάγκες των πονεμένων αδελφών του ήταν περισσότερες από ό,τι υπολόγιζε. Η σύζυγός του γίνεται με αυταπάρνηση

βοηθός στο έργο του και μετά από ένα χρονικό διάστημα συναποφασίζουν τελικά να ζήσουν χωρίς παιδιά, σαν αδέλφια..

Δ΄. Ο λαός του

Στον τόπο εξορίας, στην Κρονστάνδη, ακόμη και τα παιδιά από 7 ετών ήταν παραστρατημένα και επικίνδυνα. Γρήγορα ο π. Ιωάννης κατάλαβε πως όλοι ανήκουν στο ποίμνιό του. Η προσέγγιση άρχισε από **τα παιδιά, γιατί όπως έλεγε κρατούν ένα μέρος από το αρχικό μεγαλείο της εικόνας του Θεού.** Ακολούθησαν σιγά-σιγά και οι μεγάλοι. Η μέριμνά του απλώθηκε και αγκάλιασε και ψυχές έξω από την ενορία του.

Ενθάρρυνε κάθε άνδρα και γυναίκα, αρκεί να έβλεπε και τον παραμικρό σπινθήρα στις ψυχές τους. Μοίραζε τόσα από τα πενιχρά του έσοδα, που για το σπίτι του δεν είχε ούτε τα απαραίτητα. Έφτανε σ' αυτό πολλές φορές χωρίς τα παπούτσια του. Οι φτωχοί και παραμελημένοι ήταν στην καρδιά του. Τους αγόραζε πολλές φορές τρόφιμα ο ίδιος, τους έφερνε γιατρό, τους πήγαινε στο φαρμακείο. Πάντα πίσω του ακολουθούσε πλήθος ζητιάνων.

Έτσι άρχισε να προκαλεί δυσφορία στην «υψηλή κοινωνία» της Κρονστάνδης. Όμως αυτός επιτίθετο και ενοχλούσε πλούσιους και πολιτικούς παράγοντες προς την κατεύθυνση λύσης των προβλημάτων των φτωχών και εξόριστων, παρόλη την χλεύη που δεχόταν.

Ε΄. Το μεγάλο κοινωνικό έργο του

Η βάση της φιλανθρωπικής του δράσης στηριζόταν στο να οργανώσει αυτούς που μπορούσαν να βοηθούν. Με συχνά κηρύγματα ανέλυε τις πολύπλευρες αιτίες της Κρονσταδικής πενίας και επαιτείας. Κατάφερε σύντομα λοιπόν να ιδρυθούν πτωχοκομεία, εργατικές πολυκατοικίες, επαγγελματικές σχολές και έτσι να δοθεί ανάλογα στον καθένα κατοικία και εργασία. **Έμβλημά του η κοινωνική αλληλεγγύη.**

Ας αναφέρουμε μέρος του έργου του:

▼ Το 1874 συγκροτεί ενοριακή πρόνοια για τους φτωχούς.

▼ Στις 12/10/1882, εγκαινιάζει εργατική εστία. Η εστία κάηκε, αλλά πάλι την έκτισε, αφού είχε ήδη δημιουργήσει ασφαλιστικό ταμείο. Το ίδρυμα αυτό μεγάλωσε και έγινε πολυδύναμο, όπου έβρισκαν γνώσεις και εργασία παιδιά και απόκληροι. Το 1902 δούλευαν σε αυτό 7281 εργαζόμενοι.

▼ Το 1903 η στοιχειώδης σχολή του ιδρύματος είχε 259 παιδιά, το τμήμα ζωγραφικής 30 άτομα, το εργαστήρι ξυλουργικών ειδικοτήτων 61 άτομα, το γυναικείο τμήμα 50 άτομα. Διέθετε επιπλέον εργαστήρι υποδηματοποιίας, ζωολογική συλλογή και τμήμα γυμναστικής.

▼ Η παιδική βιβλιοθήκη το 1896, διέθετε 2687 τόμους, ενώ παράλληλα με αυτήν λειτουργούσαν δύο βιβλιοπωλεία.

▼ Εκτός από τα ιδρύματα λειτουργούσαν ακόμη το σχολείο της Κυριακής, το κέντρο λαϊκών διαλέξεων, το λαϊκό αναγνωστήριο και η δανειστική βιβλιοθήκη.

▼ Η ενοριακή πρόνοια συντηρούσε ορφανοτροφείο - νηπιαγωγείο και εξοχικό οίκημα για παιδιά, πτωχοκομείο, ξενώνα για αστέγους και κέντρο ιατρικής βοήθειας. Το 1896 πέρασαν δωρεάν από το ιατρείο αυτό 2721 ασθενείς, ενώ η λαϊκή τραπεζαρία ετοίμαζε σε καθημερινή βάση 400 έως 800 μερίδες φαγητού.

▼ Πρέπει βεβαίως να τονιστεί ότι **η ποικίλη βοήθεια δινόταν σε όλους, ανεξάρτητα από καταγωγή ή θρησκευτική ομολογία.** Έτσι η δημοτικότητα του π. Ιωάννη πήρε πανρωσικές διαστάσεις, σε μία εποχή μάλιστα που οι άγιοι ήταν ελάχιστοι (και κυρίως στα μοναστήρια, ενώ λιγότεροι ήταν στις ενορίες).

▼ Επιστέγασμα αυτής του της πορείας είναι η ίδρυση στην Πετρούπολη γυναικείας μονής αφιερωμένης στον Άγιο Ιωάννη της Ρίλας, η ίδρυση της μονής Βοροντσόφσκυ στο Ριμπίνσκυ της επαρχίας Πσκόφ και της μονής Πιουχτίτσκυ στη Ρωσική Πολωνία.

Στ΄. Έργα και στο χωριό του Σούρα

Ιδιαίτερη μέριμνα δείχνει για το χωριό του. Χτίζει εκεί τρισυπόστατο πέτρινο ναό αφιερωμένο στον Αγ. Νικόλαο, τον Αγ. Ιωάννη της Ρίλας και την Αγ. Παρασκευή. Ιδρύει ακόμη ορθόδοξη εκκλησιαστική αδελφότητα, σχολείο, παιδική στέγη, πριονιστήριο και συνεταιρισμό. Κατόπιν δημιουργεί ιερά γυναικεία μονή αφιερωμένη στον Αγ. Ιωάννη της Ρίλας.

Το 1912 η μονή είχε 120 μοναχές, ενώ διέθετε ξεχωριστή σκήτη κοντά στο χωριό και μετόχι στο Αρχάγγελσκ.

Ζ΄. Ο π. Ιωάννης σαν παιδαγωγός

Επί 32 χρόνια ο π. Ιωάννης εργάστηκε σαν παιδαγωγός (1857-1862 στην περιφερειακή σχολή Κρονστάνδης και 1862-1889 στο Γυμνάσιό της). **Βασική του αρχή ήταν η απλότητα στη διδασκαλία.** Θεωρούσε πως η γνώση είναι

απέραντη, γι’ αυτό και είναι ανάγκη να εκλεγεί για τα παιδιά μόνο το πιο απαραίτητο τμήμα της. Για να δημιουργηθεί ένα αρμονικό σύστημα, θεωρούσε πως η μόρφωση είναι αχώριστη από την **αγωγή της καρδιάς, η οποία και προηγείται.**

Σαν δάσκαλος απέφευγε να τιμωρεί, δίδασκε με συζήτηση, επαναλάμβανε τις εκλεκτές περικοπές από την Αγία Γραφή, προκαλούσε ερωτήματα, ενθάρρυνε την παιδική ελευθερία και πρωτοβουλία. Τα παιδιά ενθουσιασμένα μαζί του ελεύθερα τον έκαναν συχνά εξομολόγο τους.

Προσωπικές του παιδαγωγικές αρχές:

▼ Η αρχή της απλότητας της διδασκαλίας.

▼ Η μόρφωση οφείλει να είναι αχώριστη από την αγωγή της καρδιάς.

▼ Να μη τιμωρεί.

▼ Να διδάσκει με διαλογική συζήτηση.

▼ Να επαναλαμβάνει με τρόπο ζωντανό αναλύσεις της Αγ. Γραφής συνοδεύοντας την επανάληψη με αναγνώσεις εκλεκτών περικοπών.

▼ Να επιτρέπει τις ερωτήσεις των μαθητών και να προκαλεί συζητήσεις, στις οποίες έπαιρναν μέρος πολλοί απ’ αυτούς.

▼ Η ενθάρρυνση της ελευθερίας και της πρωτοβουλίας των μαθητών.

▼ Η εκκλησιαστική ακολουθία μπορεί και πρέπει να είναι το καλύτερο μέσον αγωγής για την μόρφωση της χριστιανικής ψυχής.

Η΄. Ο π. Ιωάννης σαν πνευματικός

Ήλθε σύντομα αντίθετος με τη Ρωσική συνήθεια της «μιας φοράς το χρόνο» Θείας Κοινωνίας. Γι’ αυτό τον λόγο πρότεινε συχνή συμμετοχή στις ακολουθίες, αγωνιστική διάθεση φιλανθρωπίας και εξομολόγηση μετά από μετάνοια. Η προσωπική εξομολόγηση που έκανε, ήταν συχνά πολύωρη, έτσι το μεγάλο πλήθος των πιστών τον οδήγησε σε αναβίωση της κοινής εξομολόγησης.

Καταδίκαζε με αυστηρότητα την χλιαρότητα και τον τυπικό ευσεβισμό της Ρωσικής κοινωνίας, που είχε υποβαθμίσει τη μετοχή στη θεία Κοινωνία σε μία “άπαξ του έτους υποχρέωση” και την Θεανδρική ζωή της εκκλησίας στο επίπεδο των “εθίμων”.

Δεν είναι επομένως τυχαίο ότι το 1890 καθημερινά τον ζητούσαν για εξομολόγηση 150 - 300 πιστοί. Στη Θεία Λειτουργία η Θεία Κοινωνία διαρκούσε πάνω από 2 ώρες. Έγινε λοιπόν ένας «στάρετς» που έκαναν σ' αυτόν ελεύθερη υπακοή χιλιάδες πιστοί, **γιατί άνοιξε καινούργιους δρόμους μένοντας πιστός στην ορθόδοξη πίστη.** Εμπόδιζε από τη Θεία Κοινωνία μόνο τους φανατικούς οπαδούς του (Ιωαννίτες), με τους οποίους είχε ανοικτούς λογαριασμούς από το 1880.

Οι θρησκόληπτοι αυτοί, όπου υπερίσχυαν οι γυναίκες, τον θεωρούσαν ως νέα ενσάρκωση του Χριστού. Αυτός ήταν ένας ακόμη λόγος να πηγαίνει στα μέρη που ... δρούσαν για να τους πολεμήσει. Έτσι το πρώτο ταξίδι γι' αυτό το σκοπό το έκανε το 1892 στη περιοχή Γντόφσκυ, κοντά στη Πετρούπολη.

Θ΄. Οι περιοδείες του

Όσο παράδοξο και αν φαίνεται ο π. Ιωάννης έκανε μεγάλες, πολλές και ποικίλες περιοδείες. Τις επαναλάμβανε σε τακτά διαστήματα. Αυτό οφείλεται στην ανάγκη που δημιούργησε η απήχηση της ζωής του πέρα από την Κροστάνδη και η τεράστια αλληλογραφία που είχε.

Τα ταξίδια αυτά άρχισαν το 1988 πηγαίνοντας κάθε χρόνο στο χωριό του Σούρα. Τα υπόλοιπα ταξίδια - περιοδείες έγιναν στο Βορονέζ, Χάρκοβο, Κίεβο, Κουρσκ, Οδησσό, Βαρσοβία και ... Βερολίνο. Στο ενδιάμεσο εννοείται ότι σταματούσε συχνά. Σε μια ενδιάμεση στάση στο Ρίζοβο πέρασαν από εκεί 100.000 ονόματα. Υπήρχαν μέρες που περνούσαν 7.000 έως 8.000.

Συχνά ταξίδευε με τραίνο. Έτσι αναγκάζονταν να συνδέσουν 10-12 βαγόνια συμπληρωματικά για να εξυπηρετήσουν τους ανθρώπους που προσπαθούσαν να τον συναντήσουν! Οφείλουμε να τονίσουμε πως δεν ήταν μόνο ο λόγος της εξομολόγησης ή του κηρύγματος για τη μεγάλη κοσμοσυρροή. Ήταν συχνά και το ξετύλιγμα της ιαματικής χάρης που του δινόταν και καρποφορούσε στους αληθινά πιστούς και όχι στους θρησκόληπτους.

Ι΄. Σημεία Αγιότητας

Ο π. Ιωάννης με την προσευχή ήταν αίτιος πολλών θαυμάτων, ενώ απαντούσε ακόμη σε γραπτές παρακλήσεις ή και σε τηλεγραφήματα πιστών και μη. Πολλές θεραπείες αναφέρονται στις βιογραφίες του εν ζωή, αλλά και μετά θάνατον.

▼ Αναφέρει ο ίδιος για σημείο θεραπείας που σχετιζόταν με τη θεία μετάληψη: «*Ένας άρρωστος έπασχε από θανάσιμο έλκος στομάχου. Υπέφερε επί εννέα ημέρες χωρίς παραμικρή ανακούφιση από τους γιατρούς... Κοινώνησε με σταθερή πίστη. Προηγουμένως προσευχήθηκα θερμά γι' αυτόν... Το απόγευμα της ίδιας μέρας*

θεραπεύτηκε και το βράδι σηκώθηκε από το κρεβάτι!»

▼ Όταν οι ασθενείς ήταν πάρα πολλοί, έκανε και σύντομη ακολουθία του αγιασμού και δέηση συγχωρητική των αμαρτιών του αρρώστου. Μια τέτοια περίπτωση θεραπείας ήταν της πριγκίπισσας Ειρήνης Βλαδιμήροβνα Μπαριατίνσκαγια, που δημοσιεύτηκε το 1892 στην εφημερίδα «Γραζντανίν», όπου αναφέρεται: « *...Η καταδικασμένη από διετίας να κάθεται διαρκώς στη καρέκλα λόγω παραλύσεως των κάτω άκρων 13ετής κόρη, μετά προσευχή του π. Ιωάννου, προς ανέκφραστη χαρά όλων, σηκώθηκε και περπάτησε*». Την άρρωστη πριγκίπισσα νοσήλευαν χωρίς αποτέλεσμα μέχρι τότε οι καλύτεροι γιατροί Ράουχφοους, Ριμπάλκιν και Μερζεέφσκυ.

▼ Ο συγγραφέας Σούρσκυ αναφέρει την κάπως κωμική περίπτωση του ιερορράπτη Π. Γ. Θεοδώροβιτς, που πίστευε ότι θα θεραπευόταν ο τραυλισμός του. Πράγματι: «*Το καλοκαίρι του 1893 ο βραδύγλωσσος περίμενε στη Μόσχα ανάμεσα στο πλήθος για το ...θαύμα. Άρχισε να φωνάζει τραυλίζοντας φοβερά: Μπάτιουσκα, προσευχηθείτε για μένα. Ο π. Ιωάννης τον χτύπησε με το δεξί χέρι στο αριστερό μάγουλο και τον διέταξε: Μίλα καθαρά, μίλα καθαρά. Το θαύμα έγινε. Η τόσο ενοχλητική πάθηση έπαυσε να τον ταλαιπωρεί...*»

▼ Οι περιπτώσεις θεραπείας τυφλών ξεχωρίζουν από τις άλλες, επειδή χρησιμοποιούσε σχεδόν πάντα αγιασμό. Ο αρχιεπίσκοπος Μπογουτσάρσκυ Σεραφείμ διηγείται ότι «*ένας τυφλός οδηγήθηκε στο σταθμό Γολούτ την ώρα που στάθμευε το τραίνο με το οποίο ταξίδευε ο π. Ιωάννης. Τότε εκείνος έδωσε εντολή να βγάλει ο άρρωστος το μαντήλι από τα μάτια του. Έψαλε την ακολουθία του αγιασμού, έβρεξε το μαντήλι στο αγιασμένο νερό και ένιψε τρεις φορές τα μάτια του τυφλού. Ξαφνικά ο τυφλός φώναξε: Βλέπω! Βλέπω! ... Έπεσε αυτός και οι συγγενείς στα πόδια του π. Ιωάννη... Αναγκάστηκαν να τον απομακρύνουν με την βοήθεια της χωροφυλακής*».

▼ Ο επίσκοπος Πετσέρσκ Ιωάννης αφηγήθηκε στο Βελιγράδι για τον καθηγητή Α. Ι. Αλεξάντρωφ πως «*άργησε να έλθει στην παράκληση σε ένα σπίτι της πόλης Καζάν. Θέλοντας να μείνει απαρατήρητος στάθηκε στο διπλανό δωμάτιο. Όλοι ασπάζονταν το Σταυρό του π. Ιωάννη και αυτός στράφηκε στο πίσω μέρος της πόρτας, που κρυβόταν ο Αλεξάντρωφ, και φώναξε: Γιατί ο καθηγητής δεν έρχεται;*

Όταν αυτός παρουσιάστηκε τον ρώτησε: Φοβάστε το Σταυρό; Γιατί αυτό; Αφού μάλιστα πολύ γρήγορα θα τον δίνετε και σε άλλους να τον ασπαστούν... Μετά από λίγο καιρό τον άφησε η γυναίκα του, πήρε διαζύγιο και κάρηκε μοναχός. Αργότερα έγινε πρύτανης της Θεολογικής Ακαδημίας και Αρχιερέας...»

Ια΄. Η κοίμησή του

Και ενώ κατά το 1907 ήδη ήταν επίλεκτο μέλος πολλών κοινωφελών οργανώσεων, διορίστηκε και μέλος της Ι. Συνόδου. Όμως ποτέ δεν έκανε χρήση του δικαιώματος να συμμετάσχει. Τα παράσημα που του έδωσαν, όπως και τα βαρύτιμα ράσα ή οι δωρεές των πλουσίων, έδιναν αφορμές για επικρίσεις. Ήταν ένα συμπλήρωμα των δοκιμασιών του. Διότι δεν ξεχώρισε την καλή αγγελία και ως ανάγκη και των πλουσίων και των επιφανών. **Σε μια ταραγμένη εποχή δεν ήθελαν να του ξεχωρίσουν**, αυτόν που έδωσε τα πάντα και χάρισε όλη τη ζωή του για τους βασανισμένους, **απ' αυτούς που εκμεταλλεύονταν τα αξιώματα για ίδιο όφελος...**

Βαριά άρρωστος τον Δεκέμβρη του 1908, χωρίς να καταλύει την νηστεία των Χριστουγέννων, τέλεσε για τελευταία φορά τη θεία Λειτουργία στις 10-12-1908. Είχε μια εντελώς αδύνατη φωνή με βασανιστικούς πόνους και στο τέλος εν μέσω λυγμών των πιστών δίδαξε πάνω σε κάθισμα για τελευταία φορά.

Στις 18 του μηνός είπε «*δόξα τω Θεώ, ότι έχουμε δυο μέρες ακόμα για να τα κάνουμε όλα*». Στις 19 έχασε τις αισθήσεις του, το βράδυ συνήλθε αλλά με πυρετό. Λειτούργησαν μεσάνυκτα για να προλάβουν να τον κοινωνήσουν με πολύ κόπο. Στις 6.00 του διάβασαν την ευχή «εις ψυχορραγούντα».

Απεβίωσε, στην Κρονστάνδη, στις 07:40 της 20 Δεκεμβρίου 1908, σε ηλικία 80 ετών. Η κηδεία του ήταν επιβλητική. Την ακολούθησαν πάνω από 20.000 πιστοί. Συμμετείχε ο πρωθιεράρχης της ρωσικής εκκλησίας με πολλούς επισκόπους, 60 ιερείς και 20 διακόνους.

Η Ιερά Σύνοδος διέταξε ο βίος του να διδάσκεται στα ιερατικά σεμινάρια. Ο τάφος του βρίσκεται στον υπόγειο ναό της γυναικείας μονής Ιωάννοφσκυ της Πετρούπολης, ως μεγάλο προσκύνημα. Η ζωή του χαρακτηρίζεται προφητική για την Εκκλησία της Ρωσίας του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα.

Στις 8 Ιουνίου 1990, η Ι. Σ. της Εκκλησίας της Ρωσίας, στην πράξη αναγνώρισης της αγιότητάς του αναφέρει ότι έγινε «*... για την ενάρετη ζωή του με την οποία ήταν τύπος των πιστών και για την πλήρη ζήλου και θυσιών υπηρεσία του στον Θεό και την Εκκλησία. Για την αγάπη του στον πλησίον με την οποία σαν τον καλό Σαμαρείτη δίδασκε στο ποίμνιό του την ευσπλαχνία προς τους πτωχούς και τους δυστυχισμένους. Για τα θαύματα που έκανε, τόσο στη ζωή, όσο και μετά θάνατον, μέχρι σήμερα...*»

Ιβ΄. Το συγγραφικό του έργο

Παρότι ο στάρετς Ιωάννης ήταν πνευματικό τέκνο του ορθοδόξου ησυχασμού, στα συγγράμματα και τους λόγους του η δραστηριότητά του εξωτερικά είχε λατρευτικό

(Θ. Λειτουργία – ακολουθίες – μυστηριακή ζωή) και κοινωνικό χαρακτήρα (κοινωνική αλληλεγγύη και ιάσεις). Έτσι τα έργα του που τυπώθηκαν ήταν:

α) Συζητήσεις και κηρύγματα

β) Αντιρρητική συγγραφή, αναμνήσεις και επιστολές. Τα γράμματα και τα τηλεγραφήματα που δέχονταν, έφθαναν - και επομένως απαντούσε σχεδόν σε όλα – καθημερινά γύρω στα 6.000 από τα πιο απίθανα σημεία της Ρωσίας.

γ) Αποσπάσματα από το ημερολόγιό του με το τον τίτλο «**η εν Χριστώ ζωή μου**».

Το βιβλίο αυτό γνώρισε πολλές «επαυξημένες» εκδόσεις, εκδόσεις σε πολλές γλώσσες και εκδόσεις σε άλλες ομολογίες. Η αγγλική μετάφραση του Γουλιάεφ, 1987, προκάλεσε μάλιστα μεγάλη αίσθηση στους διανοούμενους. Κρίσεις γράφηκαν στον αγγλικό, αμερικανικό και αυστραλέζικο τύπο.

Ο δομινικανός Στάρκ εξέδωσε μικρό τόμο από αποσπάσματα στη γαλλική γλώσσα. Αργότερα μεταφράστηκαν έργα του και μελέτες στις διάφορες σλαβικές γλώσσες. Ξεχωρίζει το έργο του Βούλγαρου ιερομόναχου Μεθοδίου.

Η ελληνική μετάφραση του βιβλίου «Η εν Χριστώ ζωή μου» έγινε από τον μακ. Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Μιχαήλ. Το 1974 ο Β. Μουστάκης κυκλοφόρησε τόμο με αποσπάσματα με τον ίδιο τίτλο (εκδ. «Αστήρ»).

Ιγ΄. Αποσπάσματα λόγων του

1). Για την καρδιά: «Η καρδιά είναι ο πρώτος παράγοντας στη ζωή μας. Η καρδιακή γνώση προηγείται της νοησιαρχικής. Η καρδιά βλέπει άμεσα, αστραπιαία, ενιαία. Αυτή η γνώση της καρδιάς μεταδίδεται στο νου, και μέσα στο νου χωρίζεται σε μέρη, αναλύεται σε συστατικά. Η αλήθεια ανήκει στη καρδιά και όχι στο νου. Στον εσωτερικό άνθρωπο και όχι στον εξωτερικό…

Στη κατάσταση της απιστίας για κάτι αληθινό και άγιο, η καρδιά συνήθως γεμίζει από στενοχώρια και φόβο. Αντίθετα στην ειλικρινή πίστη νοιώθει χαρά, ηρεμία, άνεση και ελευθερία. Η αλήθεια φανερώνεται και θριαμβεύει στις καταστάσεις της καρδιάς…

Εμείς έχουμε ένα βαρόμετρο ακριβείας, το οποίο δείχνει την άνοδο ή τη πτώση της πνευματικής μας ζωής. Και αυτό είναι η καρδιά. Μπορούμε να την ονομάσουμε και πυξίδα».

2). Για τη θεία λατρεία: «Κατά τη θεία λατρεία, κατά την τέλεση όλων των

Μυστηρίων και των Ακολουθιών, έχε εμπιστοσύνη στη δύναμη της Εκκλησίας, όπως το μικρό παιδί έχει εμπιστοσύνη στους γονείς του. Θυμήσου, ότι οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας, σαν θεόπνευστοι φωστήρες, κινούμενοι από το Άγιο Πνεύμα, σε οδηγούν στις τρίβους της σωτηρίας.

Να μετέχεις λοιπόν στη θεία λατρεία με απλή καρδιά, με εμπιστοσύνη μικρού παιδιού. Να εναποθέτεις όλη σου τη φροντίδα στον Κύριο και να είσαι εντελώς ελεύθερος από τη λύπη και την αγωνία. «*Μη μεριμνήσητε πώς ή τί λαλήσετε. Δοθήσεται γαρ υμίν εν εκείνη τη ώρα τί λαλήσετε*» (Ματθ. ι' 19). Πώς συμβαίνει τώρα αυτό; «*Ου γαρ υμείς έστε οι λαλούντες, αλλά το Πνεύμα του Πατρός υμών το λαλούν εν υμίν*» (στιχ. 20).»

3). Για την παιδαγωγική: «Προσπαθήστε να προοδεύετε στην εσωτερική καρδιακή επιστήμη, στην επιστήμη δηλαδή της αγάπης, της πίστης, της προσευχής, της πραότητας, της ταπεινοφροσύνης, της ευγένειας, της υπακοής, της σωφροσύνης, της συγκαταβατικότητας, της συμπάθειας, της αυτοθυσίας, της κάθαρσης από πονηρούς και κακούς λογισμούς...

«*Ζητείτε δε πρώτον την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην αυτού, και ταύτα πάντα προστεθήσεται υμίν*» (Ματθ. στ' 33).»

Περισσότερο απ' όλα να μαθαίνετε την γλώσσα της αγάπης, την πιο ζωντανή και εκφραστική γλώσσα. Χωρίς αυτή, η γνώση των ξένων γλωσσών δεν φέρνει καμιά ουσιαστική ωφέλεια.»

3). Για την προσευχή: Ι). «Η σωτηρία και η προσευχή δεν βρίσκονται στα πολλά λόγια, αλλά στην κατανόηση και στην θέρμη της καρδιάς. Το σπουδαιότερο πράγμα, που πρέπει να θυμάσαι κατά την διάρκεια της ημέρας είναι ότι πρέπει να έχεις συνεχή μνήμη Θεού, να κάνεις δηλαδή μυστική νοερά προσευχή.

Κι εγώ ο ίδιος δεν έχω καιρό να παρευρίσκομαι σε μακρές μοναστηριακές ακολουθίες, αλλά όπου κι αν πάω, είτε με τα πόδια είτε με το πλοίο, είτε με την άμαξα καθιστός ή ξαπλωμένος, δεν μ' εγκαταλείπει ποτέ η σκέψη του Θεού. «*Προωρώμην τον Κύριον ενώπιον μου δια παντός... ίνα μη σαλευθώ.*» (Ψαλμ. 15:8). Η σκέψη ότι Εκείνος είναι κοντά μου δεν μ' εγκαταλείπει ποτέ. Πρέπει και συ να προσπαθήσεις να κάνης το ίδιο.»

ΙΙ). «...Όταν, προσευχόμενοι με ζέση ιστάμενοι, καθήμενοι, εξηπλωμένοι ή περιπατούντες, αίφνης μας επισκέπτεται το πνεύμα του Θεού και ακούοντες την Φωνήν Του αισθανόμεθα ότι εισέρχεται εις την ψυχήν μας όχι δια του στόματος, ούτε δια της ρινός μας, ούτε δια των ώτων - μολονότι ο Σωτήρ μετέδωκε το Πνεύμα δια του λόγου και της πνοής και μολονότι «*η πίστις έρχεται δι' ακοής*» (Ρωμ. 10, 17

) – αλλ’ απ’ ευθείας δια του σώματος εις την καρδίαν, όπως ακριβώς ο Κύριος επέρασε δια των τοίχων της οικίας όταν επεσκέφθη τους Αποστόλους μετά την Ανάστασιν, και ενεργεί ταχέως όπως ο ηλεκτρισμός και μάλιστα ταχύτερον από κάθε ηλεκτρικόν ρεύμα.

Τότε αισθανόμεθα την ύπαρξίν μας ελαφράν, διότι αιφνιδίως ελευθερωνόμεθα από το βάρος των αμαρτιών μας, το αίσθημα της συντριβής δια της αμαρτίας, το πνεύμα της ευλαβείας, της ειρήνης και της χαράς μας επισκέπτεται …»

ΙΙΙ) «…Μάθε να προσεύχεσαι. Βίαζε τον εαυτόν σου εις την προσευχήν. Κατ’ αρχάς θα εύρης δυσκολίαν, ύστερον όμως όσον περισσότερον βιάζης τον εαυτόν σου, τόσον ευκολώτερον θα προσεύχεσαι. Εις την αρχήν όμως είναι πάντοτε αναγκαίον να βιάζη κανείς τον εαυτό του...»

4). Για την συμμετοχή μας στις ακολουθίες: «Να έρχεσαι όσο μπορείς συχνότερα στον ναό του Θεού, να συμμετέχεις στις ακολουθίες για να δοξάζεις τον Κύριο ή να ζητάς το έλεός Του για την πνευματική σου αδυναμία, για την ψυχική σου φτώχεια και αμαρτωλότητα. Κανείς τόσο δυνατά και τόσο ειλικρινά δεν θα πονέσει μαζί σου για την αδυναμία σου όσο η Εκκλησία. Όλα όσα δοκιμάζεις εσύ τα δοκίμασαν ακόμη και τα εκλεκτότερα τέκνα Της, έπασχαν πνευματικά όπως κι εσύ, αμάρταναν και έπεφταν όπως ακριβώς κι εσύ…

Πουθενά τόσο βαθειά και ολοκληρωτικά δεν ερχόμαστε σε συναίσθηση και αυτογνωσία όσο μέσα στον ναό, γιατί εδώ είναι ιδιαίτερα αισθητή η παρουσία του σώζοντος Θεού και ενεργεί με ανερμήνευτο τρόπο η χάρη Του. «*Ο Θεός γαρ εστιν ο ενεργών εν υμίν και το θέλειν και το ενεργείν υπέρ της ευδοκίας*» (Φιλιπ. 2, 13).

Με τη βοήθεια των ευχών, των ύμνων και των αναγνωσμάτων, ο άνθρωπος γνωρίζει τον εαυτό του σ’ όλη του τη γυμνότητα, διαπιστώνει την αδυναμία του, τη πνευματική του φτώχεια, την αθλιότητα και άκρα αμαρτωλότητά του. Από την άλλη πλευρά, συναντάται με την άπειρη ευσπλαχνία του Θεού, την άκρα αγαθότητά Του, την πανσοφία και τη παντοδυναμία Του.»

5). Για την εντολή των «καλών έργων»: «Εγώ την εννοώ ως εξής: «*Ούτω λαμψάτω το φώς υμών έμπροσθεν των ανθρώπων, όπως ίδωσιν υμών τα καλά έργα και δοξάσωσι τον πατέρα υμών τον εν τοις ουρανοίς*» (Ματθ. 5:16). **Αφήστε λοιπόν, τον κόσμο να ιδεί τα καλά σας έργα, για να δοξάσει γι’ αυτά τον Κύριο.** Θα πάρουν έτσι οι άνθρωποι ένα ζωντανό παράδειγμα και θα πεισθούν γι’ αυτά τα έργα.

Απ’ αυτήν όμως πρέπει να τα κρύβετε (κι έδειξε με το δάχτυλο του την καρδιά). Απ’ αυτήν, όλα πρέπει να μένουν κρυφά «*Μη γνώτω η αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου*» (Ματθ. 6:3). **Με το «αριστερά» εννοεί στην πραγματικότητα την γνώμη, που έχομε για τον εαυτό μας και την ματαιοδοξία.**»

6). Για το φόβο του μέλλοντος: «Γιατί να κοιτάζουμε το μέλλον; «*Αρκετόν τη ημέρα η κακία αυτής*» (Ματθ. 6:34). Ας παραδοθούμε σαν παιδιά στον Ουράνιο Πατέρα μας. «*Ο Θεός ουκ εάσει υμάς πειρασθήναι υπέρ ό δύνασθε*» (Α’ Κορ. 10:13). Με τις υποψίες βασανίζεις μόνο τον εαυτό σου και δεν εξυπηρετείς τον σκοπό, που έταξες. Βλάπτεις ακόμη και τον εαυτό σου με το να φαντάζεσαι εκ των προτέρων ότι υπάρχει κακό εκεί, όπου πιθανόν δεν υπάρχει τίποτε. Εφόσον εμείς δεν κάνομε κακό σε κανένα, ας μας κάνουν οι άλλοι, αν το επιτρέπει αυτό ο Θεός.»

7). Για τον πειρασμό της απελπισίας στην ηγουμένη Ταϊσία: «Ο Θεός επιτρέπει σ’ αυτόν τον πειρασμό να προσβάλλει τις δυνατότερες φύσεις, αυτούς δηλαδή, που είναι πιο πεπειραμένοι στον πνευματικό πόλεμο. Ο εχθρός σου τον παρουσιάζει, επειδή βλέπει ότι οι αγώνες σου φθάνουν σ’ ένα τέλος, ότι ετοιμάζεται για σένα στον ουρανό μια ανταμοιβή και θέλει να σε χτυπήσει και να σε ρίξει κάτω μ’ ένα δυνατό τίναγμα και να σου στερήσει έτσι τον στέφανο.

Έχει καταστρέψει πολλούς με την απόγνωση. **Να είσαι δυνατή και ανδρεία, να πολεμάς τις μηχανορραφίες του εχθρού.** Μην παραδίδεσαι. Να σηκώνεις αυτόν τον σταυρό με ταπείνωση και αντοχή. Να θεωρείς ότι αυτός ο πειρασμός σου παρουσιάζεται, για να μεγαλώσει την ταπεινοφροσύνη σου και ο Κύριος θα σε βοηθήσει. Αυτός που έχει θεμελιωμένη την ψυχή του πάνω σε βράχο, δεν θα κλονισθεί από τους ανέμους των πειρασμών του εχθρού, καμιά καταιγίδα δεν είναι αρκετά δυνατή να συγκλονίσει τα θεμέλια. Εκείνος όμως, που το σπίτι της ψυχής του είναι χτισμένο στην άμμο, η ψυχή, που δεν έχει σαν θεμέλιό της την Πέτρα Χριστό, εύκολα καταστρέφεται ακόμη και με μια μικρή μπόρα.

Την πνευματική κλίμακα να την ανεβαίνεις, όχι να την κατεβαίνεις. Να ανυψώνεσαι στο πνεύμα και στον νου. Κλήθηκες, για να οδηγήσεις το μικρό σου ποίμνιο των παρθένων, που τις έχει διαλέξει ο Θεός, για ν’ ακολουθήσουν την μοναχική ζωή. Αυτό το έργο να μην το θεωρείς κατώτερο ή μικρότερο από τις αρετές εκείνες και τα ασκητικά επιτεύγματα, που θα μπορούσες να επιτύχεις με την ησυχία προσπαθώντας να σώσεις μόνο την ψυχή σου.

Τώρα δεν έχεις ειρήνη, επειδή υπηρετείς τον πλησίον σου. Οι αγώνες σου τώρα είναι οι φροντίδες και οι θλίψεις. Είναι φροντίδες και θλίψεις μαρτύρων, γιατί εσύ σταυρώνεσαι για όλους, για χάρη της αγάπης του Θεού και του πλησίον σου. Τι θα μπορούσε να είναι υψηλότερο;»

8). Τι θα πει να είσαι άνθρωπος της Εκκλησίας; «Να τι θα πει, με απλά λόγια: Βλέπεις ένα φτωχό που ζητά ελεημοσύνη; Αναγνώρισε σ' αυτόν τον αδελφό σου, και ελέησέ τον με την πεποίθηση ότι στο πρόσωπό του βλέπεις τον ίδιο τον Χριστό.

Σε επισκέπτεται ένας άνθρωπος, γνωστός ή και άγνωστος; Δέξου τον πάλι όπως θα δεχόσουν τον Κύριο, αν σου χτυπούσε την πόρτα. Αγκάλιασέ τον με την αγάπη σου, φιλοξένησέ τον με χαρά και συζήτησε μαζί του πνευματικά θέματα.»

9). Για την σχέση με τους αγνώστους: «Τον κάθε άνθρωπο που σε πλησιάζει, να τον δέχεσαι με καλοσύνη και με χαρούμενη διάθεση, ακόμη κι αν είναι ένας επαίτης ή μια πτωχή γυναίκα. Εσωτερικά να ταπεινώνεσαι μπροστά σε όλους, θεωρώντας τον εαυτό σου κατώτερο από όλους, διότι εσύ τοποθετήθηκες από τον ίδιο τον Χριστό να είσαι υπηρέτης όλων. Οι αδελφοί σου είναι μέλη Του, ακόμη κι αν, όπως εσύ, φέρουν επάνω τους τα τραύματα των παραπτωμάτων».

10). Οι δύο όψεις της εγκόσμιας ζωής: «Υπάρχει μια αληθινή, πραγματική ζωή και μια φαινομενική, ψεύτικη ζωή. Το να ζεις για να τρως, να πίνεις, να ντύνεσαι, για να απολαμβάνεις και να γίνεσαι πλούσιος, το να ζεις γενικά για εγκόσμιες χαρές και φροντίδες, αυτό είναι μια φαντασία.

Το να ζεις όμως για να ευχαριστείς τον Θεό και τους άλλους, για να προσεύχεσαι και να εργάζεσαι με κάθε τρόπο για την σωτηρία των ψυχών τους, αυτή είναι πραγματική ζωή. Ο πρώτος τρόπος ζωής είναι ακατάπαυτος πνευματικός θάνατος. Ο δεύτερος είναι ακατάπαυτη ζωή του πνεύματος.»

11). Για τις αμαρτίες - πάθη των παιδιών: «Μην παραμελείτε να ξεριζώνετε από τις καρδιές των παιδιών τα ζιζάνια της αμαρτίας, τους ακαθάρτους, κακούς και βλάσφημους λογισμούς, τις αμαρτωλές συνήθειες, κλίσεις και πάθη. Ο εχθρός και η αμαρτωλή σάρκα δε λείπουν ούτε από τα παιδιά. Τα σπέρματα όλων των αμαρτιών υπάρχουν και σε αυτά.

Δείξτε τους όλους τους κινδύνους της αμαρτίας στο δρόμο της ζωής. Μην κρύβετε τις αμαρτίες απ' αυτά, μήπως από άγνοια ή έλλειψη ευφυΐας αποκτήσουν κακές συνήθειες και εμπαθείς ροπές, οι οποίες γίνονται όλο και πιο ισχυρές και δίνουν τους καρπούς τους όταν τα παιδιά φθάσουν σε ώριμη ηλικία.»

12). Υλικός κόσμος: «Στον υλικό κόσμο υπάρχουν πολλά που αντιστοιχούν στο πνευματικό κόσμο. Διότι ο υλικός κόσμος είναι δημιούργημα του Πνεύματος και ο Δημιουργός δεν μπορούσε παρά να σφραγίσει με την εικόνα Του το δημιούργημα...

Ο κόσμος σαν δημιούργημα του ζώντος και πανσόφου Θεού είναι γεμάτος ζωή. Παντού και σε κάθε τι υπάρχει ζωή και σοφία. Σε όλα τα ορατά διακρίνουμε την

έκφραση της σκέψεως. Όχι μόνο στο σύνολο, αλλά και σε κάθε μέρος. **Ο υλικός κόσμος είναι ένα συναρπαστικό βιβλίο, από το οποίο μπορούμε να διδαχθούμε τη γνώση του Θεού,** όπως από την Αγ. Γραφή, **όχι όμως τόσο καθαρά όπως απ' αυτή.**»

Ιγ΄. Βιβλιογραφία

1. Ενοριακός Παλμός Ι. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Οβρυάς, έτος 3ο, φ. 36, σελ. 5, 10-12, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1998.
2. Ιωάννης της Κρονστάνδης του Επισκόπου Αλέξανδρου Σεμενώφ-Τιάν-Σάνσκυ, μετάφραση αρχ. Τιμόθεου, έκδοση Ι. Μ. Παρακλήτου Ορωπός Αττικής 1980.
3. Σύγχρονες οσιακές μορφές, Β. Γ. Σκιαδά, Αθήνα 1996.
4. http://rel.gr/photo/displayimage.php?album=lastup&cat=-19&pos=2
5. http://photo.rel.gr/thumbnails.php?album=26&page=9&sort=ta
6. http://www.geocities.com/lelefty/johncrostand.htm
7. Ιωάννου της Κρονστάνδης, «Ο ουρανός στη γη», Εκδ. Ι. Μ. Παρακλήτου.
8. Εξομολόγηση και Θεία Κοινωνία, του πρωτοπρ. Αλεξάνδρου Σμέμαν, περιοδικό Επίγνωση, τ. 86, Φθινόπωρο 2003, (βλ. http://www.zephyr.gr/STJOHN/epi86.htm).
9. Η οσία Ξένη Γκριγκόριεβνα, η διά Χριστό σαλή, περιοδικό «Ορθόδοξη Ζωή», Μάρτιος 1981 (βλ. http://www.parembasis.gr/2005/05_06_17.htm).
10. Αγίου Ιωάννου Πρωθιερέως της Κρονστάνδης, «Η εν Χριστώ ζωή», εκδ. «Το Περιβόλι της Παναγίας», (βλ. http://img.pathfinder.gr//clubs/files/68120/3.html).
11. «Σκέψεις για τα παιδιά στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα», Ι. Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μ. Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας, 1994.
12. Ειρήνη Κασάπη, προβληματισμοί επί των προσφάτων ανακηρύξεων αγίων της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, περιοδικό Σύναξη, Αγιότητα & αγιοποιήσεις, Απρίλιος – Ιούνιος 2007, σελ. 34-44.

Επιμέλεια - Παρουσίαση: Π. Α. Μ.

«Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ**»**